

Wykorzystanie Internetu jako źródła informacji o zdrowiu i chorobie w ocenie studentów uczelni lubelskich

Damian Marek Szymczyk¹, Monika Grela², Andrzej Horoch^{3,4}, Agata Smoleń¹

¹ Zakład Matematyki i Biostatystyki Medycznej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

² Studentka Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

³ Samodzielna Pracownia Metod Informatycznych i Zdalnego Nauczania, Uniwersytet Medyczny w Lublinie;

⁴ Zakład Informatyki i Statystyki Zdrowia, Instytut Medycyny Wsi w Lublinie

Szymczyk DM, Grela M, Horoch A, Smoleń A. Wykorzystanie Internetu jako źródła informacji o zdrowiu i chorobie w ocenie studentów uczelni lubelskich. *Med Og Nauk Zdr.* 2015; 21(2): 221–226. doi: 10.5604/20834543.1152924

Streszczenie

Wprowadzenie. Współcześnie ponad 60% polskich internautów korzysta z Internetu w celu poszukiwania treści dotyczących zdrowia i choroby. Najliczniejszą grupę z tej społeczności stanowią studenci. Coraz częściej wykorzystują oni uzyskane z zasobów sieci internetowej informacje, aby samodzielnie diagnozować schorzenia i podejmować próby ich leczenia. To narastające zjawisko potwierdza, że obecnie w opiece zdrowotnej następuje przejście od modelu paternalistycznego do modelu współpodejmowania decyzji, w którym pacjent staje się w pełni świadomym i wyedukowanym uczestnikiem procesu terapeutycznego.

Cel pracy. Celem pracy jest ocena wykorzystania Internetu jako źródła informacji o zdrowiu, a także chorobach i metodach ich leczenia wśród lubelskiej społeczności studenckiej.

Materiał i metoda. Badanie ankietowe przeprowadzone zostało w maju 2012 r. wśród studentów uczelni lubelskich: Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego oraz Politechniki Lubelskiej. Anonimowy kwestionariusz ankiety zawierał 14 pytań (w tym 1 otwarte).

Wyniki. Otrzymane wyniki potwierdzają, że Internet jest obecnie pierwszym źródłem informacji o zdrowiu i chorobie dla 59% badanych. Respondenci najczęściej korzystają z serwisów medycznych (64%), a także portali społecznościowych i forów dyskusyjnych (55,3%).

Wnioski. Studenci w celu odnajdywania treści z obszaru medycyny chętnie korzystają z Internetu, co wynika z łatwego i szybkiego dostępu do niego. Młodzi ludzie głównie szukają informacji o objawach i formach leczenia, co przekłada się na wzrost tendencji do podejmowania samodiagnozy i samoleczenia.

Słowa kluczowe

zdrowie, choroba, leczenie, Internet, metody szukania informacji

WPROWADZENIE

W ubiegłej dekadzie nastąpił znaczny wzrost liczby użytkowników Internetu. W 2002 r. korzystało z niego 17% Polaków, w 2013 r. aż 60% [1].

Internet, który jest obecnie jednym z najważniejszych mediów, w kontekście dbania o zdrowie spełnia dwojaką funkcję. Jest on zarazem źródłem informacji z dziedziny medycyny, zebranych w przystępnej formie dla wszystkich członków społeczeństwa (funkcja edukacyjna), a także motywatorem do nabywania odpowiednich postaw prozdrowotnych (funkcja motywacyjna) [2]. Polacy dzięki globalnej sieci mają dostęp do zróżnicowanych materiałów takich jak: strony internetowe, grupy dyskusyjne, portale zdrowotne, serwisy umożliwiające uzyskanie porady online, profesjonalne portale zawierające w swoim zasobach fachową literaturę z zakresu medycyny [3].

Coraz lepszy i bardziej powszechny dostęp do sieci internetowej sprawia, że pacjenci chętnie korzystają z Internetu w celu poszukiwania informacji o chorobach i samodzielnego postawienia diagnozy [4]. Obecnie w Polsce ponad 60% internautów poszukuje informacji na temat zdrowia

i choroby w Internecie, a najliczniejszą grupę stanowią studenci i uczniowie [5, 6].

Warto podkreślić, iż Internet jest określany jako pierwsze źródło informacji w sytuacjach wystąpienia chorób, co wynika z wygody i szybkości uzyskania odpowiedzi na dane zapytania. Osoby korzystające w tym celu z zasobów sieci i nieposiadające wykształcenia medycznego określane są współcześnie mianem «pacjentów doktora Google'a».

Często zdarza się, że pacjenci dzięki obszernej wiedzy medycznej uzyskanej z zasobów internetowych mają przeświadczenie bycia lepszymi specjalistami od lekarzy. Poczucie takie może znajdować wyraz w wywieraniu na lekarza nacisku, aby ten potwierdził uprzednio postawioną samodiagnozę, a także zaakceptował wybrane formy leczenia [7, 8].

Angażowanie się pacjenta w proces uzyskiwania informacji związanych ze zdrowiem nie zawsze musi być jednak odbierane negatywnie. Obecnie w opiece zdrowotnej trwa zmiana polegająca na przechodzeniu od modelu paternalistycznego do modelu współpodejmowania decyzji [9, 10]. W praktyce oznacza to odejście od narzucania stylu życia, wydawania nakazów pacjentowi przez lekarza, na rzecz zachęcania go do samodzielnego zwiększania zainteresowania własnym stanem zdrowia, podejmowania działań profilaktycznych oraz bardziej świadomego wyboru formy leczenia. Przedstawiona koncepcja pacjenta, który poprzez zdobywanie informacji i wiedzy staje się partnerem lekarza, określana jest mianem

Damian Marek Szymczyk, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Al. Raclawickie 1, 20-059 Lublin
E-mail: szymczykd Damian@gmail.com

Nadesłano: 25 maja 2014; zaakceptowano do druku: 28 stycznia 2015

„patient empowered” – tzn. „pacjent wzmocniony”, „pacjent wyedukowany” [11, 12, 13].

Obecnie w Internecie funkcjonuje ponad 800 polskojęzycznych serwisów medycznych [14]. Olbrzymie bazy wiedzy oraz mnogość informacji o tematyce zdrowotnej sprawiają, że trudno jest odnaleźć wiarygodne i sprawdzone treści, dlatego konieczne jest posiadanie umiejętności ich wyszukiwania i filtracji.

CEL PRACY

Celem pracy jest ocena wykorzystania Internetu jako źródła informacji o zdrowiu, a także chorobach i metodach ich leczenia wśród lubelskiej społeczności studenckiej.

MATERIAŁ I METODA

Badaniem objęto 240 studentów uczelni lubelskich: Uniwersytetu Medycznego (kierunek zdrowie publiczne), Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (kierunek socjologia), Uniwersytetu Przyrodniczego (kierunek rolnictwo) oraz Politechniki Lubelskiej (kierunek informatyka). Respondenci zostali wybrani przypadkowo, a ich udział w badaniu był dobrowolny. Badanie ankietowe przeprowadzone zostało w maju 2012 roku. Z 240 rozdanych ankiet do badania zakwalifikowano 204 poprawnie wypełnione. Anonimowy kwestionariusz ankiety zawierał 14 pytań (w tym 1 otwarte). Respondentów pytano o płeć, wiek, rodzaj studiowanych nauk, opinie na temat Internetu i okoliczności jego wykorzystania jako źródła informacji o zdrowiu i chorobie. Do analizy wykorzystano program Microsoft Excel.

WYNIKI

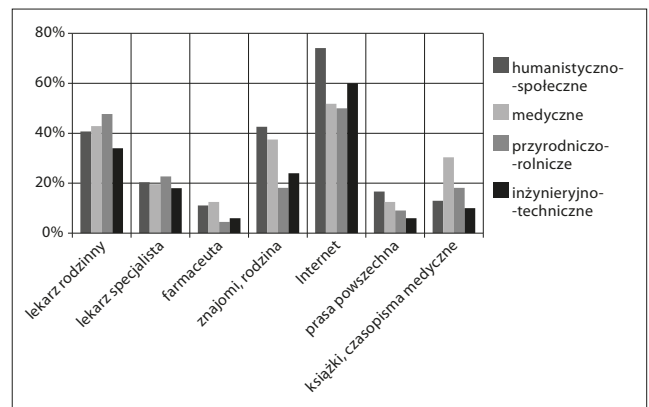
Tabela 1. Uczestnicy badania w podziale na wiek i rodzaj studiowanych nauk

Nauki	Kobieta		Mężczyzna		Ogółem	
	n	%	n	%	n	%
Humanistyczno-społeczne	36	26,5%	18	21,5%	54	26,5%
Medyczne	29	27,5%	27	25,0%	56	27,5%
Przyrodniczo-rolnicze	20	21,5%	24	24,0%	44	21,5%
Inżynieryjno-techniczne	18	24,5%	32	44,4%	50	24,5%
Razem	103	100%	101	100%	204	100%

Ankiety zostały poprawnie wypełnione przez 103 kobiety i 101 mężczyzn, których łączna średnia wieku wynosiła $23 \pm 1,5$ lat. Grupę respondentów stanowili studenci nauk humanistyczno-społecznych (26,5%), medycznych (27,5%), przyrodniczo-rolniczych (21,5%) i inżynieryjno-technicznych (24,5%).

Wszyscy ankietowani wskazywali Internet jako najczęściej wybierane źródło informacji o chorobie, jej objawach i leczeniu. Największą grupą, która udzieliła tej odpowiedzi, byli studenci nauk humanistyczno-społecznych (74,1%) oraz inżynieryjno-technicznych (60%).

Drugim najczęściej wskazywanym źródłem informacji okazał się lekarz rodzinny (ogółem 41,3%). Najliczniejszą grupę deklarującą taką odpowiedź stanowili studenci nauk przyrodniczo-rolniczych.

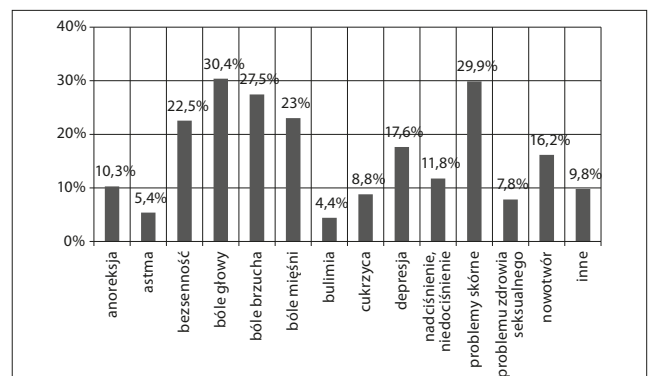

Rycina 1. Źródła informacji o chorobie, jej objawach i leczeniu wg dziedziny studiów. Respondent mógł udzielić maksymalnie 3 odpowiedzi

Blisko 31% respondentów do głównych źródeł informacji zalicza rodzinę i znajomych, najczęściej są to studenci nauk humanistyczno-społecznych.

Ponadto, co piąty badany wskazał lekarza specjalistę, a co szósty książki i czasopisma medyczne, po które sięgali najczęściej studenci nauk medycznych (30,4%).

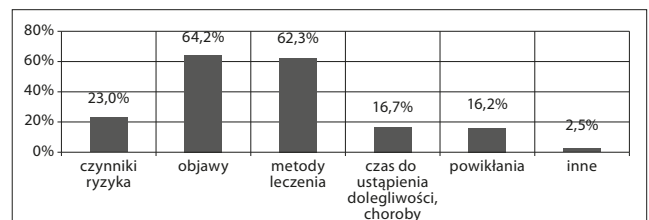
Najrzadziej studenci czerpali informacje na temat schorzeń od farmaceuty (9%) oraz z prasy powszechnej (11,1%).

Rycina 2. Choroby i dolegliwości odnośnie których studenci szukają informacji w Internecie. Respondent mógł udzielić dowolnej liczby odpowiedzi

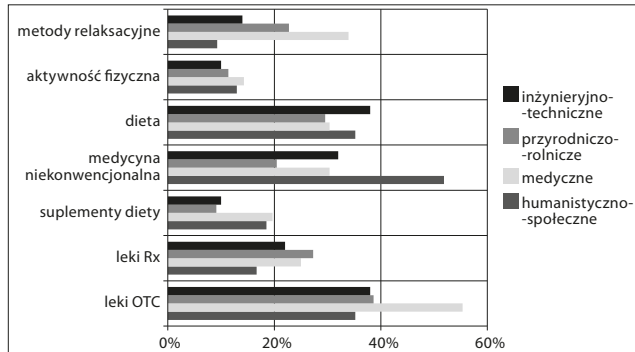
Najczęściej studenci poszukują w Internecie informacji na temat bólu głowy (30,4%), problemów skórnych (29,9%), bólu brzucha (27,5%), bólu mięśni (23%), a także bezsenności (22,5%). Dane na powyższym wykresie zostały przedstawione w sposób ogólny, w celu ukazania generalnych chorób i dolegliwości, które dotyczą studentów.

Warto podkreślić, że co szósty ankietowany poszukuje informacji dotyczących depresji oraz nowotworu. Do innych schorzeń respondenci zaliczyli m.in.: choroby naczyniowo-sercowe, alergologiczne, choroby związane z nieprawidłowym funkcjonowaniem tarczycy, chorobę Parkinsona.

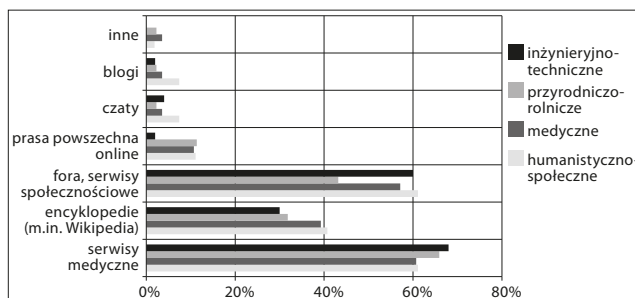
Rycina 3. Rodzaje informacji o danej chorobie, których szukają studenci w Internecie. Respondent mógł udzielić dowolnej liczby odpowiedzi

Respondenci najczęściej poszukują w Internecie informacji dotyczących objawów chorobowych (64,2%), metod leczenia (62,3%), a także czynników ryzyka (23%). Ponadto, co szósty badany szuka informacji o powikłaniach i czasie do ustąpienia choroby. Powyższe dane ujęte zostały bez dodatkowych podziałów, w celu ogólnego przedstawienia rodzajów szukanych informacji przez studentów.

Rycina 4. Formy leczenia poszukiwane w Internecie, wg dziedziny studiów. Respondent mógł udzielić dowolnej liczby odpowiedzi

Wyniki badania dowodzą, że wszyscy respondenci szukają najczęściej w Internecie informacji dotyczących leków bez recepty, z czego największy odsetek stanowią studenci kierunków medycznych (55,4%). Co trzeci ankietowany poszukuje informacji o diecie, a co ósmy o aktywności fizycznej. Zainteresowanie suplementami diety jest dwukrotnie wyższe w przypadku studentów nauk medycznych i humanistyczno-społecznych aniżeli pozostałych. Informacji w Internecie w zakresie medycyny niekonwencjonalnej najczęściej poszukują studenci kształcący się w dziedzinie humanistyczno-społecznej.

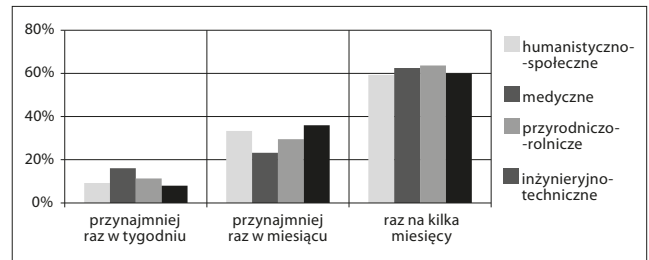
Rycina 5. Najczęściej wykorzystywane internetowe źródła o chorobie, wg dziedziny studiów. Respondent mógł udzielić maksymalnie 3 odpowiedzi

Wszyscy respondenci jako najczęściej wykorzystywane źródło dostępne w Internecie wskazali serwisy medyczne (ogółem 63,9% studentów). Dużą popularnością cieszą się również fora i serwisy społecznościowe, a także encyklopedie (po 55,4% i 35,5% ogółu badanych).

Z prasy powszechnej online, jak i z blogów najrzadziej korzystają studenci kierunków inżynieryjno-technicznych. Ponadto warto zauważyć, iż czaty wykorzystywane są dwukrotnie częściej przez uczestników studiów humanistyczno-społecznych aniżeli studentów pozostałych dziedzin.

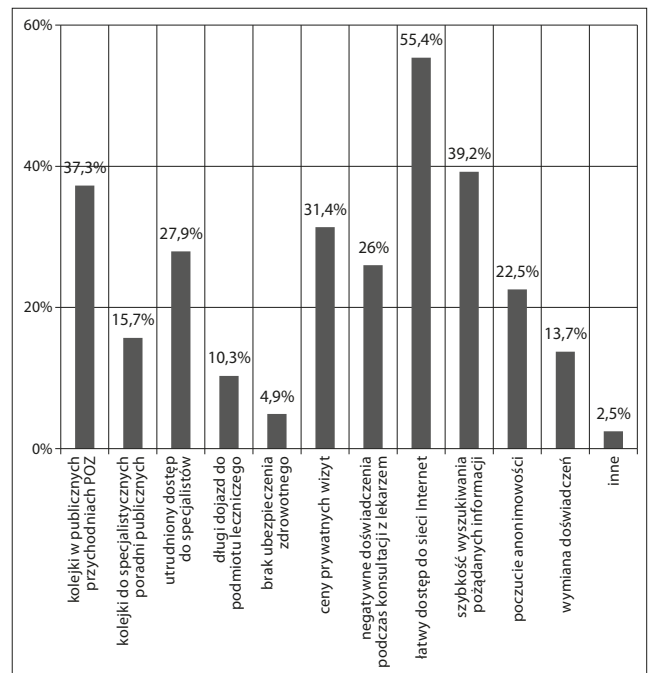
Wśród innych źródeł znalazły się filmy dokumentalne o chorobach oraz ulotki leków na stronach producentów.

Respondenci poszukują informacji o chorobach i dolegliwościach w Internecie – głównie raz na kilka miesięcy (61,3% ogółu respondentów). Przynajmniej raz w miesiącu

Rycina 6. Częstotliwość poszukiwania informacji o chorobie w Internecie, wg dziedziny studiów

czyli to 30,5% wszystkich studentów. Najczęściej, w skali tygodnia, ww. informacji poszukują badani z grup nauk medycznych (16,1%).

Rycina 7. Czynniki skłaniające do poszukiwania informacji o chorobie w Internecie, wg dziedziny studiów. Respondent mógł udzielić dowolnej liczby odpowiedzi

Respondenci poszukują informacji o schorzeniach w Internecie głównie z powodu łatwego dostępu do niego, co deklaruje 55,4% ankietowanych, a także szybkości uzyskania odpowiedzi (39,2%).

Badani korzystają z zasobów sieci także z powodu kolejek w publicznych przychodniach POZ (37,3%), cen wizyt prywatnych (31,4%), utrudnionego dostępu do lekarzy specjalistów (27,9%), jak też negatywnych doświadczeń podczas konsultacji z lekarzem (26%).

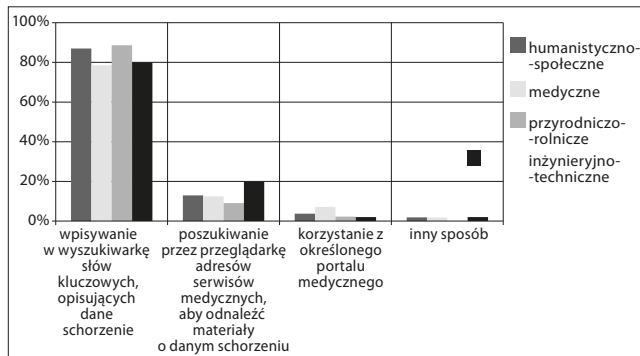
Ponadto, w sytuacji poszukiwania informacji o chorobach, Internet zapewnia, zdaniem co czwartego ankietowanego, poczucie anonimowości, zaś co siódmemu ułatwia wymianę doświadczeń w zakresie danej choroby.

Do czynników skłaniających studentów do korzystania z Internetu należą także kolejki do specjalistycznych poradni publicznych (15,7%), długi dojazd do podmiotu leczniczego (10,3%), a także brak aktualnego ubezpieczenia zdrowotnego (4,9%).

Wśród innych odpowiedzi (2,5%) znalazły się: brak kompetencji, podważanie opinii innych lekarzy, nieuprzejmość oraz brak zainteresowania pacjentem i przejawiania empatii, brak

delikatności podczas badania, przepisywanie tego samego leku każdemu pacjentowi.

Powyższe wyniki zostały przedstawione w sposób ogólny, w celu ukazania generalnych czynników skłaniających studentów do poszukiwania informacji o chorobie.

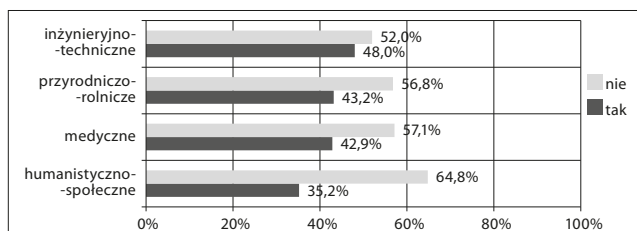

Rycina 8. Najczęstsze sposoby wyszukiwania informacji w Internecie o danym schorzeniu, wg dziedziny studiów

Blisko 84% badanych rozpoczyna wyszukiwanie informacji o danej jednostce chorobowej poprzez wpisywanie w wyszukiwarkę słów kluczowych opisujących dane schorzenie. Najczęściej czynią tak studenci kierunków przyrodniczo-rolniczych (88,6%), a także humanistyczno-społecznych (87%).

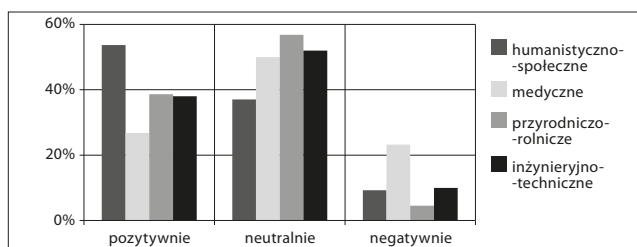
Co ósmy respondent deklaruje, że za pomocą wyszukiwarki odnajduje adresy serwisów medycznych, w zasobach których odszukuje informacje dotyczące danych schorzeń. Omawiany sposób jest najczęściej wybierany przez studentów nauk inżynieryjno-społecznych (20%).

Niespełna 4% wszystkich respondentów pożądaną informację wyszukuje w portalach medycznych, z czego największy odsetek stanowią studenci kierunków medycznych (7,1%). Jedynie 1,4% wszystkich uczestników badania wskazuje na korzystanie z forów.

Rycina 9. Deklaracja przynajmniej jednorazowego uzyskania z Internetu kontaktu do lekarza, wg dziedziny studiów

Blisko co drugi ankietowany uzyskał z sieci dane kontaktowe do lekarza. Największy odsetek osób, które otrzymały takie informacje z Internetu, stanowili studenci kierunków inżynieryjno-technicznych (48%), zaś najmniejszy odsetek – studenci kierunków humanistyczno-społecznych (35,2%).

Rycina 10. Ocena przydatności sieci Internet jako narzędzia do poszukiwania informacji o zdrowiu i chorobie, wg dziedziny studiów

Niespełna 40% ogółu badanych uznaje sieć Internet jako przydatne narzędzie do poszukiwania informacji o zdrowiu i chorobie. Taką opinię podzielają szczególnie uczestnicy studiów na kierunkach humanistyczno-społecznych (53,7%).

Co ósmy badany jest przeciwnego zdania. Największy odsetek osób odnoszących się negatywnie do powyższego stwierdzenia stanowią studenci nauk medycznych (23,2%). Neutralne podejście deklaruje połowa respondentów, głównie studenci kierunków przyrodniczo-rolniczych (56,8%).

DYSKUSJA

Internet dla studentów jest pierwszym źródłem informacji w zakresie identyfikacji choroby oraz sposobów leczenia (59%). Grupą najczęściej korzystającą w omawianych celach z zasobów sieci internetowej są uczestnicy studiów humanistyczno-społecznych, co wynika z charakterystyki kierunków studiów, na których duże znaczenie mają relacje międzyludzkie.

Przewaga Internetu w omawianych kwestiach wynika głównie z łatwego dostępu do niego (55,4%) oraz z szybkości wyszukiwania pożądaną informacji (39,2%). Ponadto Internet umożliwia także dotarcie do informacji bez wychodzenia z domu i spędzania dużej ilości czasu na dojazd do podmiotu leczniczego, na co wskazało 10,3% respondentów. Przedstawione cechy potwierdzają, że społeczeństwu XXI wieku (szczególnie jego młodszej części) zależy na oszczędności czasu i wygodzie w realizacji określonych spraw. Dodatkowo, korzystanie z globalnych zasobów sieci zapewnia poczucie anonimowości, które w przypadku bezpośredniego kontaktu z lekarzem nie występuje [6]. Ta właściwość, wskazana przez co czwartego studenta, może dodatkowo wpłynąć na podejmowanie decyzji dotyczących schorzeń, które mogą być odbierane jako wstydlive oraz negatywnie oceniane przez społeczeństwo. Do przykładów drogą płciową czy nieprawidłowości fizjologiczne w narządach rodnych.

Informacji o schorzeniach u lekarza pierwszego kontaktu szuka ogółem 41,3% studentów (wśród wszystkich Polaków odsetek ten wynosi 57% [5]). Tak niski odsetek wynika m.in. z deklarowanych przez respondentów kolejek do przychodni podstawowej opieki zdrowotnej (37,3%). Za inną przeszkodę można uznać fakt ograniczania możliwości bezpłatnego wyboru lekarza rodzinnego, co w praktyce powoduje, że zamiejscowi studenci lubelskich szkół wyższych, przemieszczając się często między miejscem zameldowania oraz miejscem tymczasowego zamieszkania, nie mają możliwości szybkiego skorzystania z konsultacji.

Lekarz specjalista jest źródłem informacji dla co piątego studenta (w skali kraju zaś dla co drugiego obywatela) [5], co wynika głównie z utrudnionego dostępu do lekarza (27,9%) oraz kolejek do specjalistycznych poradni publicznych (37,3%). W świetle tych danych widać, że przyczyną dla której Internet w pewnych momentach zastępuje lekarza, są obecne zasady funkcjonowania systemu ochrony zdrowia, które wiążą się z limitowaniem świadczeń zdrowotnych [15].

Znajomi i rodzina stanowią trzecie, pod względem liczby odpowiedzi, źródło informacji o chorobie dla studentów (30,6%). Wynik ten jest o 16,4 punktów procentowych mniejszy niż w przypadku odpowiedzi wszystkich Polaków [5]. Dwukrotnie częściej niż pozostali studenci z rad ww. osób korzystają studenci na kierunkach humanistyczno-społecznych, co

wynika z charakterystyki studiów, podczas których duży nacisk kładziony jest na umiejętność nawiązywania i utrzymywania kontaktów międzyludzkich.

Polscy studenci w Internecie poszukują głównie informacji na temat problemów dermatologicznych, a także dolegliwości bólowych mogących wynikać przede wszystkim z zachorowania na grypę lub przeziębienie. Inną przyczynę wystąpienia wspomnianych symptomów bólowych, jak i bezsenności może stanowić stres, który w środowisku akademickim dotyczy co czwartego studenta [16].

Polacy w zasobach Internetu szukają głównie informacji o objawach chorobowych (81%) oraz metodach leczenia (75%) [5]. Badanie dowiodło, iż tego typu informacje są także najczęściej poszukiwane przez studentów – odpowiednio 64,2% i 62,3%. Ponadto co szósty badany szuka informacji o powikłaniach i czasie do ustąpienia choroby. Dane te potwierdzają, że znaczna część studentów samodzielnie diagnozuje i leczy swoje schorzenia, niekoniecznie konsultując się z lekarzem. Często także stosuje w tym celu leki (głównie antybiotyki), które pozostały po chorobie innego domownika [17].

Studenci w zakresie form leczenia poszukują w Internecie głównie informacji dotyczących leków OTC, co dowodzi iż są oni świadomi ryzyka, które niesie ze sobą nadużywanie owych medykamentów [18]. Największy odsetek stanowią tu respondenci studiujący nauki medyczne, co wynika z charakterystyki studiowanej przez nich dziedziny. Brak zróżnicowania odpowiedzi w zakresie stosowania diety i aktywności fizycznej jako formy leczenia wynika z powszechności przekonania o ich pozytywnym wpływie na zdrowie i stany chorobowe.

Szczególnie duże, w stosunku do pozostałych grup, zainteresowanie medycyną niekonwencjonalną obserwowane wśród studentów kierunków humanistyczno-społecznych wynika z charakterystyki studiowanej przez nich nauki, jak również jej dziedziny, którą jest socjologia medycyny.

Nie stwierdzono między studentami odmiennych kierunków różnic w przypadku rozumienia znaczenia diety jako sposobu walki z daną chorobą (40,7%). Odsetek studentów wyrażających takie opinie był jednak mniejszy niż odsetek ogółu Polaków (67%). Warto podkreślić, że co szósty student i studentka w sieci internetowej poszukuje treści dotyczących medycyny niekonwencjonalnej, co potwierdza, że badani nie tylko odchodzą od korzystania z wizyt lekarskich, ale również od farmakologicznego sposobu leczenia [5].

Respondenci, bez względu na studiowaną dziedzinę, informacji o chorobach szukają najczęściej w serwisach medycznych, co potwierdza, że są oni świadomi rzetelności treści w nich zamieszczanych. Z drugiej jednak strony znaczna część badanych korzysta z forów i serwisów społecznościowych, co pokazuje, że studenci bardzo często konfrontują informacje podawane przez profesjonalistów medycznych z opinią innych użytkowników Internetu. Dowodzi to, że studenci obiektywnie, a zarazem krytycznie oceniają informacje dostępne online.

Warto podkreślić, że choć czaty i blogi nie są popularnym źródłem informacji o chorobie, to dwukrotnie częściej sięgają do nich studenci nauk humanistyczno-społecznych.

Większość Polaków wyszukuje w Internecie informacje o zdrowiu i chorobie przynajmniej raz w miesiącu [14]. Jak wynika z analizy otrzymanych wyników badań, większość studentów czyni tak raz na kilka miesięcy. Potwierdza to,

że uczestnicy studiów rzadziej niż ogół społeczeństwa korzystają z zasobów sieci internetowej w omawianym celu.

Dane US Pew Survey potwierdzają, że 60% globalnych użytkowników rozpoczyna wyszukiwanie informacji zdrowotnej przez wykorzystanie wyszukiwarki Google i Yahoo. W 2009 r. słowo «health» wpisane zostało 4,09 mld razy, zaś «zdrowie» 106 mln [19]. Jak pokazują wyniki badania, wyszukanie informacji o zdrowiu sprowadza się najczęściej do wpisywania w wyszukiwarkę słów kluczowych opisujących dane schorzenie i kliknięcia „szukaj” – 83,6% głosów. Należy mieć na uwadze, że wyszukiwarki to narzędzia internetowe, które działają automatycznie i nie filtrują informacji pod względem rzetelności i potwierdzeń naukowych. Z tego względu do treści pochodzących z nierenomowanych źródeł należy podchodzić krytycznie [3].

Jedynie co ósmy badany deklaruje, że korzysta najpierw ze znanych lub wyszukanych uprzednio adresów serwisów medycznych, a dopiero później odnajduje w dostępnych źródłach treści dotyczące choroby. Wyniki badania potwierdzają, że większość studentów stosuje proste i ogólne formy wyszukiwania, co nie tylko wydłuża czas na znalezienie odpowiedzi na dane zapytanie, ale również zwiększa prawdopodobieństwo odnalezienia treści nierzetelnych. Warto zauważyć, że samo wpisanie słów «ból głowy» w przeglądarkę Google, pozwala uzyskać ok. 485 tys. wyników¹.

57% Polaków w badaniu ARC Rynek i Opinia przyznało, iż uzyskało z Internetu informacje na temat lekarzy specjalistów, a 64% odnośnie do miejsc, w których przyjmuje lekarz [5]. W przypadku badanych studentów odsetek ten wynosi 42,3%. Pozwala to na stwierdzenie, że większość uczestników studiów nie korzysta z zasobów sieci w celu odnalezienia specjalisty i umówienia się na konsultację.

Jedynie co trzeci respondent pozytywnie ocenia przydatność Internetu jako narzędzia do poszukiwania informacji o zdrowiu i chorobie, szczególnie są to studenci nauk humanistyczno-społecznych. Negatywnie Internet w tej kwestii ocenia 9% ogółu badanych, z czego największy odsetek stanowią studenci nauk medycznych – aż 25%. Ponad połowa ankietowanych nie ma zdania.

WNIOSKI

1. Internet jest obecnie pierwszym źródłem informacji o zdrowiu i chorobie dla studentów lubelskich uczelni wyższych.
2. Powodem takiego stanu jest głównie łatwy dostęp i szybkość wyszukiwania pożądaných informacji, a także nieprzyjazny dla pacjenta system ochrony zdrowia.
3. Studenci w zasobach sieci internetowej najczęściej szukają informacji o objawach chorobowych, a także metodach leczenia.
4. Studenci w równym stopniu korzystają z serwisów medycznych, jak i forów dyskusyjnych oraz serwisów społecznościowych, co może świadczyć o ich obiektywizmie oraz krytycyzmie w stosunku do treści zamieszczanych w Internecie.
5. Internet jest dla większości studentów narzędziem pomocnym w samodiagnozie i podjęciu leczenia.
6. Tylko co trzeci badany uważa Internet za przydatne narzędzie do poszukiwania treści dotyczących zdrowia i choroby.

1. Stan na dzień 24.03.2014r.

7. Studenci nauk humanistyczno-społecznych częściej niż pozostałe grupy korzystają z form pozyskiwania informacji, które polegają na kontakcie interpersonalnym, tj. z rozmów z członkami rodziny, znajomymi, uczestnikami czatów. Stanowią także najliczniejszą grupę zwolenników sieci internetowej jako źródła informacji o zdrowiu i chorobie.

PIŚMIENICTWO

1. Badanie CBOS. Internauci 2013. Warszawa 2013. http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_075_13.PDF (dostęp: 2014.04.01).
2. Rudawska I. Rola mass mediów w promocji zachowań sprzyjających zdrowiu. *Pielęg Pol.* 2005; 2(20): 239.
3. Ulatowska-Szostak E, Marcinkowski JT, Gromadecka-Sutkiewicz M, Krzywińska-Wiewórowska M, Stawińska-Witoszyńska B. Badania nad Internetem jako źródłem informacji o chorobie. *Probl Hig Epidemiol.* 2009; 90(2): 246–253.
4. Szymczuk E, Zajchowska J, Dominik A, Makara-Studzińska M, Zwolak A, Daniluk J. Media jako źródło wiedzy o zdrowiu. *MONZ.* 2011; 11(4): 165–168.
5. http://www.arc.com.pl/internet_leczy_skutecznie-41999450-pl.html (dostęp: 2014.04.01).
6. Raport Procontent. Pacjenci w sieci 2012. http://pliki.gemius.pl/Raporty/2012/Raport_Pacjenci_w_sieci_20121.pdf (dostęp: 2014.04.01).
7. Sobierajski T. Medyczni googlersi, czyli o komunikacji z nowym typem pacjenta (cz. 1). *OSOZ.* 2012; 3: 27–28.
8. Sobierajski T. Medyczni googlersi, czyli o komunikacji z nowym typem pacjenta (cz. 2). *OSOZ.* 2012; 4: 32–33.
9. Anker AE, Reinhart AM, Feeley TH. Health information seeking: a review of measures and methods. *Patient Educ Couns.* 2011; 82(3): 346–354.
10. Informacja zdrowotna dla pacjentów i konsumentów. Broszura Nr 1/2003. http://www.pum.edu.pl/__data/assets/pdf_file/0020/6194/PT_1_Informacja_zdrowotna_dla_pacjentow_i_konsumentow.pdf (dostęp: 2014.04.01).
11. Nazarko-Ludwiczak E. Pacjenci doby empowered. *OSOZ.* 2012; 10: 13.
12. Kruse K. What do you mean, “e-patient”? <http://blog.krusesearch.com/2009/05/what-do-you-mean-e-patient/> (dostęp: 2014.04.01).
13. Turkiewicz J. Budowanie wizerunku w ochronie zdrowia na przykładzie lekarzy w Polsce. *J Health Sci.* 2013; 3(11): 133–142.
14. Malec J. Polski pacjent w Internecie. *OSOZ.* 2012; 10: 24–25.
15. Szymczyk DM. Doktor G. <http://www.cloud4med.pl/2013/02/27/doktor-g/> (dostęp: 2014.04.01).
16. Grzywacz R. Problematyka stresu w środowisku studentckim na podstawie badań. *Med Rodz.* 2012; 2: 36–43.
17. Student Y. Antropologiczne badania nad studentckimi stylami życia. <http://nazdrowie.uni.lodz.pl/web/uploads/tinyMCE/StudentY2012.pdf> (dostęp: 2014.04.01).
18. Pączkowska M. Korzystanie z leków i ich dostępność. <http://www.csioz.gov.pl/file.php?s=cD8zOA==> (dostęp: 2014.04.01).
19. Dobrogowska-Schlebusch E. Internet jako źródło informacji o zdrowiu – problemy i wyzwania. <http://www.csioz.gov.pl/file.php?s=YT84Mw==> (dostęp: 2014.04.01).

Use of the Internet as a source of information concerning health and disease in opinions of students attending universities in Lublin

Abstract

Introduction. At present, more than 60% of Polish internet users use the Internet searching for contents concerning health and disease. In this community, the largest group are students, who increasingly more often use information obtained from the websites resources in order to independently diagnose diseases and undertake an attempt to treat them. This growing phenomenon confirms that at present, in health care there is taking place a transition from the paternalistic model towards the model of shared decision making, in which the patient is a fully aware and educated participant in the therapeutic process.

Objective. The objective of the study was evaluation of the use of the Internet as a source of information concerning health, as well as diseases and methods of their treatment, among students' community in Lublin.

Material and method. In May 2012, a survey was conducted among students attending universities in Lublin: the Medical University, Maria Curie-Skłodowska University, University of Natural Sciences, and the University of Technology. An anonymous questionnaire consisted of 14 items (including 1 open question) was applied.

Results. The results obtained confirm that today the Internet is the first source of information about health and disease for 59% of respondents. The students in the study most frequently use medical websites (64%), as well as social networking and discussion forums (55.3%).

Conclusions. In order to find contents in the area of medicine, the students willingly use the Internet, which is due to its easy and quick access. Young people seek mainly information concerning symptoms and forms of treatment, which is translated into an increasing tendency towards undertaking self-diagnosis and self-treatment.

Key words

health, disease, treatment, Internet, methods of seeking information